

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ
Кнеза Вишеслава 1, Београд

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА ЗА ОДБРАНУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум именовања (избора) комисије: **12.04.2023. године**
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање и назив факултета (установе) у којој је члан комисије запослен:
 1. др Вукан Лавадиновић, доцент Универзитета у Београду, Шумарског факултета (ужа научна област: Искоришћавање шума и Ловство са заштитом ловне фауне)
 2. др Љиљана Кеча, ред. проф. Универзитета у Београду, Шумарског факултета (ужа научна област: Шумарска политика, економика и организација шумарства и трговине шумским производима)
 3. др Зоран Поповић, ред.проф. Универзитета у Београду, Пољопривредног факултета у Београду (ужа научна област: Одгајивање и репродукција домаћих и гајених животиња)

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: **Сузана, Богомир, Ђорђевић-Милошевић**
2. Датум и место рођења, општина, држава: **28.11.1965., Дубровник, Хрватска**
3. Студијски програм основних студија које је кандидат завршио: **Пољопривреда**
4. Датум завршетка основних студија: **22.7.1988. године**

III НАСЛОВ ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА:

„ПОКАЗАТЕЉИ ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ДИВЉАЧИ НА ПОДРУЧЈУ ДИМИТРОВГРАДСКОГ ЗАБРЂА“

IV ПРЕГЛЕД ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА:

Дипломски (мастер) рад кандидата **Сузане Ђорђевић-Милошевић** под насловом: „ПОКАЗАТЕЉИ ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ДИВЉАЧИ НА ПОДРУЧЈУ ДИМИТРОВГРАДСКОГ ЗАБРЂА“ обухвата укупно 159 страница текста. Рад садржи 3 табеле, 29 графика, 37 слика, 4 табеле, 3 карте и 3 прилога.

У раду је цитирано 113 литературних извора.

Обрађени текстуални материјал је подељен у 7 поглавља и то: 1. УВОД; 2. ЦИЉ И ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА; 3. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА; 4. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ; 5. ЗАКЉУЧЦИ; 6. ЛИТЕРАТУРА и 7. ПРИЛОЗИ. Поред тога као поглавља издвојени су САДРЖАЈ ТАБЕЛА, САДРЖАЈ ГРАФИКОНА, САДРЖАЈ СЛИКА и САДРЖАЈ КАРАТА, ЛИТЕРАТУРА и ПРИЛОЗИ. Сва поглавља и потпоглавља чине структурно повезану целину.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА

У **уводном** делу кандидаткиња описује проблематику истраживања, истичући значај и изазове одрживог коришћења дивљачи у контексту савремених еколошких политика обезбеђења CO₂ неутралне хране. Лов се посматра као значајан чинилац руралног развоја, који утиче на прераспodelу и обнову земљишних ресурса, док се допринос ловства анализира кроз Циљеве одрживог развоја: циљ 15 (живот на земљи), 1 (без сиромаштва), 2 (без глади), 8 (посао и економски развој), 11 (одрживе заједнице) и 12 (одговорна производња и потрошња). Овакав приступ је послужио да се коришћење дивљачи у Србији сагледа кроз повезаност са локалним заједницама, односно као делом локалног идентитета руралних заједница. Кандидаткиња наводи партиципативни рад са локалном заједницом и представницима интересних група као ефикасни начин да се за краће време омогући добар увид у комплексност ловства и помогне успостављању одговарајућих пракси које ће бити засноване на принципима одрживог коришћења дивљачи.

У поглављу **Циљ и хипотезе истраживања**, кандидаткиња поставља полазну хипотезу да се маргинална подручја могу реактивирати за одрживу екстензивну производњу хране кроз производњу меса дивљачи. Промовишући холистички приступ решавању проблема прехрамбене сигурности, кандидаткиња објашњава да кроз производњу хране у оквирима природних екосистема се може успоставити одрживо коришћење природних ресурса које неће штетити биолошкој разноврсности. Циљ рада је интегрална процена одрживости коришћења дивљачи на примеру подручја општине Димитровград, односно у области димитровградског Забрђа.

У поглављу **Методологија истраживања** кандидаткиња описује карактеристике истраживаног подручја и станишне услове у ловишту „Видлич“. Затим представља комбиновани истраживачки метод, који је заснован на теоријском концепту Reimoser et al.,

(2013¹) о процени одрживости ловног газдовања, као и Међувладине научно-политичке платформе о биодиверзитету и екосистемским услугама (IPBES) о препознавању покретача који утичу на одрживост коришћења дивљачи на истраживаном подручју. Прикупљање података у овом раду је засновано на анализи литературе, анкетирању локалне заједнице и релевантних интересних група, као и теренским истраживањима мониторинга дивљачи принципом трансекта.

У поглављу **Резултати истраживања са дискусијом** кандидаткиња описује хронолошки начине коришћења дивљачи Забрђа и представља перспективе ловних ресурса у светлу локалних развојних стратегија. Даље, кандидаткиња представља показатеље одрживости газдовања и коришћења дивљачи на предметном подручју, укључујући и бонитетне критеријуме, као и факторе угрожавања. Објашњени су актуелни ланци стварања вредности меса дивљачи и њихов однос са другим привредним делатностима на предметном подручју. Детаљно су објашњени конфликти са другим корисницима простора, сарадња између заинтересованих страна, као и аспект одржавања здравственог стања дивљачи.

У делу рада **Ставови и знање заинтересованих страна о дивљачи и ловству**, кандидаткиња представља резултате анкетирања о односу према лову, одрживости и перспективама коришћења дивљачи. У овом приказу се нарочито истичу констатације о начину коришћења меса дивљачи. Кроз даљу анализу и дискусију уочава се мала заинтересованост за дивезификацију начина коришћења дивљачи, али и постојање људских ресурса који на тај изазов могу да одговоре. Такође кандидат запажа и да не постоји неопходан предузетнички дух за покретање интензивног узгоја дивљачи, који се због мале бројности популација најважнијих врста дивљачи препознаје као неопходан. Са друге стране кандидаткиња наводи да испитаници подржавају гајење дивљачи на овом простору, иако себе не виде као актере у томе. Тако локално становништво највише подржава узгој срнеће и јеленске дивљачи, а локални ловци подршку дају дивљој свињи. У овом поглављу кандидат се бави и проучавањем степена образовања и стручности, као елемента неопходног за одрживо коришћење ресурса дивљачи Забрђа, где налази да испитаници махом снажно подржавају све форме едукације. Кандидаткиња изражава мишљење да ризици који се јављају на територији ЛУ “Видлич” у Забрђу често су у оквирима знања, па дивљач на овом подручју често страда због фундменталног непознавања или недостатка адекватног оружја, муниције, паса крвоследника, обучености и утренираности за гађање, или проналажење рањене дивљачи.

Кандидаткиња **закључује** да је најкритичнији еколошки фактор угрожавања дивљачи и одрживости њеног коришћења на предметном подручју вода, али да су значајни и конфликти са другим привредним делатностима на истом простору. Традиционални начини смањења ризика од различитих врста конфликта који умањују одрживост коришћења дивљачи у Забрђу могу допринети повећању одрживости, уколико се рехабилитују уз опрез да негативне стане ових пракси не креирају нове конфликте између интересних група. Неопходно је и балансирање различитих интереса који могу простору ловишта обезбедити мултифункционалну намену која би подмирила потребе и локалног

¹ Овај методолошки приступ је сврсисходан јер обезбеђује свеобухватну процену утицаја ловног газдовања на екосистем, узимајући у обзир биолошке, еколошке и друштвене аспекте. Омогућава идентификацију потенцијалних ризика по одрживост популација дивљачи и подстиче доношење одговорних управљачких одлука.

и урбаног становништва. Кандидаткиња наглашава да лов као извор хране за потребе локалног становништва треба да остане један од начин коришћења дивљачи, јер је у основи одрживости, па је друштвена активност у смислу превентиве негативних наратива неопходна. Ово се односи на противнике лова, који нису бројни на истраживаном подручју, нити уживају значајну подршку. Неопходно је ојачати локалну заједницу за интензивнији узгој дивљачи и додавање вредности на примарне производе дивљачи, а на основу повећања одрживости њеног коришћења. Кандидаткиња закључује да је примењена метода триангулације података добијених из анализе садржаја, теренских провера и партиципативне анализе изузетно применљива за прикупљање корисних података и доношења закључака о одрживости коришћења дивљачи. Услов за дугорочну одрживост коришћења дивљачи је, осим доследног спровођења мера предвиђених ловном основом, и додавање вредности кроз јачање локалне економије базиране на дивљачи као природном ресурсу и квалитетнијег будућег планирање у односу на садашње (са проверама на терену и уз партиципацију различитих заинтересованих страна).

VI ЗАКЉУЧЦИ

Дипломски (мастер) рад се односи на истраживање одрживости коришћења дивљачи на територији Забрђа. Методологија која је коришћена у раду одговара потребама рада што је омогућило кандидаткињи да успешно реши постављени задатак. Резултати истраживања су веома корисни за ловну науку и праксу. Крајњи резултати су дати прегледно, закључна разматрања и рекапитулација резултата истраживања. Рад је писан јасним језичким стилом, коректно у складу са природом истраживања и примењеним методама. Распоред материје има логичан распоред, а техника израде је задовољавајућа. Уз мање недостатке техничког карактера и преобимност рада, рад дипл. инж. Сузана Ђорђевић-Милошевић заслужује високу оцену.

Имајући у виду све наведене констатације, сматрамо да је кандидаткиња у свом мастер раду успешно обрадила задати проблем и да је дошла до закључака који имају значај за ловну и шумарску струку.

На основу сачињеног вредновања резултата рада Комисија сматра да је мастер рад дипл. инж. Сузана Ђорђевић-Милошевић методолошки успешно постављен, да третира актуелну материју, да је урађен на бази проучавања адекватних литературних извора и да добијени резултати у потпуности оправдавају истраживања. У том смислу, овај мастер рад представља вредан и самосталан стручни рад.

Имајући у виду све наведено, Комисија сматра да мастер рад дипл. инж. Сузана Ђорђевић-Милошевић под насловом **„ПОКАЗАТЕЉИ ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ДИВЉАЧИ НА ПОДРУЧЈУ ДИМИТРОВГРАДСКОГ ЗАБРЂА“** има све потребне елементе и да се може прихватити као дипломски (мастер) рад.

VII КОНАЧНА ОЦЕНА ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА:

1. Да ли мастер рад садржи све битне елементе и да ли је написан у складу са насловом рада: ДА
2. Недостаци мастер рада и њихов утицај на резултат истраживања: осим ситних недостатака техничке природе (словне грешке) у раду нема битнијих недостатака.

VIII ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дипломског (мастер) рада, комисија предлаже: - да се дипломски (мастер) рад прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

др Вукан Лавадиновић, доцент

др Љиљана Кеча, ред. проф.

др Зоран Поповић, ред. проф.